
ЗОБРАЖЕННЯ ТВАРИН НА КЕРАМІЦІ З ТРИПІЛЬСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ ЧЕЧЕЛЬНИК

В. П. Косаківський

В ході недавніх досліджень трипільського поселення Чечельник (етап СІ за Т. С. Пассек) на посуді було виявлено зображення тварин, виконаних фарбою. Такі знахідки відомі, але не часті в Трипільлі і кожне нове надходження привертає увагу дослідників.

Всі зображення, за винятком одного, нанесеного на грушоподібну посудину (рис. 1, 6), виконані на великих вузькогорлих сосудах біконічної форми. В орнаментальних схемах тварини розташовані по центру овалів «медальйонів», переважно у верхньому орнаментальному поясі. Вони виконані чорною або темно-коричневою фарбою. Чорним (контур) та червоним (внутрішнє заповнення) кольором намальований зооморфний сюжет на великій амфоро-подібній посудині (рис. 1, 8).

Однозначне визначення великої приналежності зображень ускладнене умовно-реалістичним стилем їх виконання, т- з. стрічковою технікою. Разом з тим правомірне припущення, що на рис. 1, І, 2, 5, 9 намальовані собаки. Інколи передано статі тварини (рис. 1, 8)

Більшість тварин знаходяться у «войовничій» позі з досить великими пазурами, піднятими крупом і хвостом. Одні — з чотирма лапами (мабуть у русі), інші — з двома (ті, що готуються до руху чи стрибка).

Помічено, що зооморфні сюжети на чечельницькій кераміці зустрічаються лише на великих (46-58 см. висотою) горщиках, призначе них для зберігання різних припасів, в тому числі зернових. На посудинах меншого розміру таких зображень немає, хоч форма та орнаментальні схеми подібні.

Зіставляючи зооморфні сюжети Чечельника з матеріалами інших поселень, знаходимо чимало схожих деталей в малюнках Стіни³, Гелесить⁴. В овалах-«медальйонах» зображалися тварини в Петренах⁵ та в Трипільлі⁶. Для чечельницької групи поселень (Білий Камінь, Чечельник (ур. Вишенька), Кирилівка, Черкасів Сад II та ін.), крім епонімного пам'ятника, тварини зустрічаються лише в Черкаському Саді, та й то на дещо іншому типіві посуді⁷.

Семантичне навантаження умовно-реалістичних зооморфних малюнків пов'язують з охоронною функцією, посиляючись при цьому на «войовничу», агресивну позу тварин та на міфологію стародавнього населення України. «Стрічковий» стиль виконання має тісний зв'язок із спіральньо-стрічковою манерою орнаментики трипільського посуду.

Малюнки тварин, знайдені в Чечельнику, мають як спільні, так і відмінні риси порівняно з іншими, відомими пам'ятками трипільсько-кукутенського ареалу.

Примітки

1. Бібіков С. М. Теріоморфні зображення в орнаменті Трипільля // Археологія. - І 1989. - № 2.
2. Косаківський В. А. Зображення тварин на кераміці з трипільського поселення Чечельник // Дев'ята Вінницька обласна історико-краєзнавча конференція. Тези доп. - Вінниця, 1990. - С. 14.
3. Богаевский Б. Л. Орудия производства и домашние животные Триполья. - Л., 1937. - С. 261. Рис. 77.
4. Энеолит СССР. - М., 1962. - С. 302. - Табл. XXXI, 9.
5. Маркевич В. И. Поздне трипольские племена Северной Молдавии. - Кишинев, 1981. - С. 21. Рис. 17, 6.
6. Богаевский Б. Л. Указ. соч. - С. 278. - Рис. 39.
7. Полишук Л. Ю. - Памятники развитого Триполья // Памятники Трипольской культуры в Северо-Западном Причерноморье. - К, 1969. - С. 42. - Рис. 13. - Тип. VII.
8. Бібіков С. М. Вказ. праця - С. 9.

Одержано 02.01.93

В. А. Косаківський 1994
148

«АРХЕОЛОГІЯ», № 1, 1994 р.

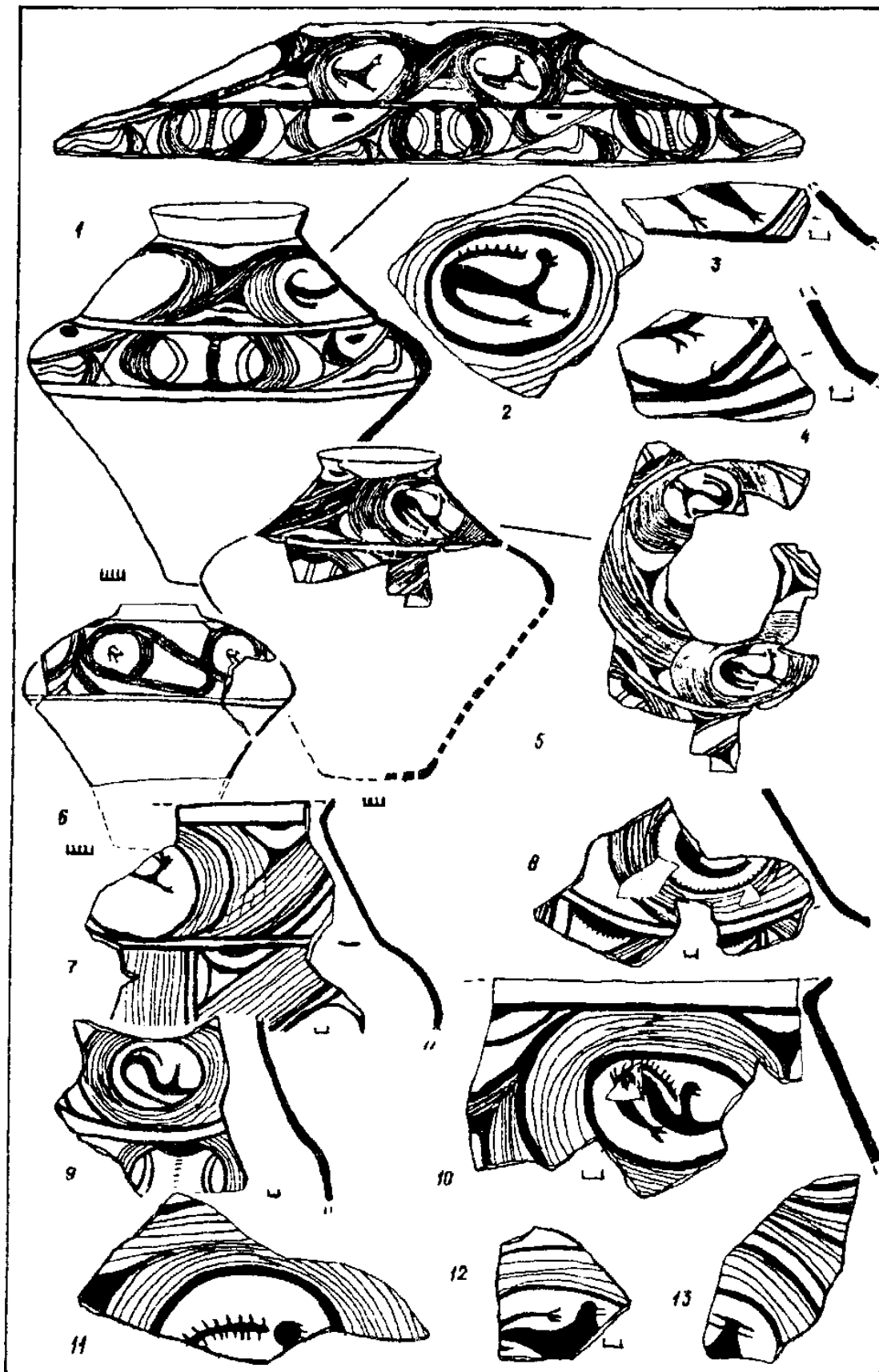

Рис. 1. Кераміка з тваринами поселення Чечельник.